

## LAPSEN KATOAMINEN VARHAISKASVATUKSESTA

Kaikesta ennakoinnista, aikuisten valppaudesta sekä turvallisuussuunnittelusta ja -toiminnasta huolimatta on mahdollista, että lapsi pääsee poistumaan varhaiskasvatusyksiköstä kenenkään huomaamatta. Katoamistilanteen ohjeistus voidaan jakaa viiteen osa-alueeseen: lähietsinnän suunnittelu, lähietsintään varautuminen, lähietsintä, katoamistilanteen jälkihoito ja katoamistilanteen jälkiarviointi.

### LÄHIETSINNÄN SUUNNITTELU:

Lähietsintä ohjeiden suunnittelu sekä päivittäminen tapahtuu esimiehen johdolla yhteistyössä henkilöstön kanssa. Ohjeita laadittaessa on hyvä pyytää asiantuntija-apua myös pelastuslaitokselta ja poliisilta. Lähietsintäsuunnitelmat laaditaan paikallisesti jokaiseen yksikköön.

Tavanomaisesti lähietsintäalue ulottuu noin 150–300 metrin päähän varhaiskasvatusyksiköstä. Kuitenkin on hyvä ottaa huomioon, että lapset useimmiten suuntaavat kotiin. Toisaalta lasten puheet voivat antaa viitteitä myös mielenkiinnon kohteesta, jonne lapsi voi suunnata lähtiessään hoitopaikasta. Alueen karttaan on tärkeää merkitä jalankulkureittien sijainti sekä vaaranpaikat kuten liikenneväylät, kalliot, jyrkänteet ja vesistöt.

Lähietsintäsuunnitelmassa kannattaa huomioida yksikössä olevien lasten ikä sekä kehitystaso. Suunnitelmassa lähietsintäalue tulee jakaa sektoreihin sekä merkitä, kuka henkilökunnasta vastaa minkäkin sektorin etsinnästä ja kuka toimii kenenkin varahenkilönä. Tämän suunnitelman osana, on hyvä huolehtia henkilöstön ensiaputaidoista ja kerrata elvytysohjeita ajoittain! Suunnitelmaa laatiessa tulee pohtia myös mitä varusteita etsintään tarvitaan sekä se, missä ohjeet ja varusteet säilytetään, jotta ne ovat nopeasti saatavilla eikä niiden etsintään kuluisi aikaa. Ennakolta on hyvä suunnitella myös se, miten lähietsintätilanteessa järjestetään varhaiskasvatusyksikköön jäävän henkilökunnan riittävyys, kun osa tekee lähietsintää. Perhepäivähoidossa lapsen katoamistilanteessa yksin työskentelevä perhepäivähoitaja ei voi jättää muita lapsia yksin etsinnän ajaksi vaan laajemman etsinnän käynnistämiseen on pyydettävä apua. Kadonneen löytämiseksi ripeä toiminta ja lähietsinnän nopea käynnistäminen on ratkaisevaa.

### LÄHIETSINTÄÄN VARAUTUMINEN:

1. Onnistuneen lähietsinnän pohjalla on hyvä varhaiskasvatusympäristön sekä sen vaaranpaikkojen tuntemus – TUTUSTU TYÖPAIKKASI YMPÄRISTÖÖN!
2. Jokaisen varhaiskasvatusyksikön jäsen perehtyy lähietsintäsuunnitelmaan ja tietää mitä tehdä katoamistilanteen sattuessa – lähietsintää on suositeltavaa harjoitella säännöllisesti, myös eri vuodenaikoina.
3. Varusteet ovat sovitussa ja koko henkilökunnan tiedossa olevassa paikassa valmiina. Varustepakin (reppu tai kassi) sisältö:
  - Alueen kartta
  - taskulamppu ja patterit (tarkistettava toimivuus säännöllisesti)
  - huomiotussit reittien merkitsemiseen
  - Pieniä muistivihkoja ja kyniä
  - Yksiköiden ajantasaiset yhteystiedot
  - poliisin, pelastuslaitoksen ja katoamistilannetta johtavan henkilön yhteystiedot
  - pieni ensiapupakkaus: laastareita, sidoksia, lämpöpeite, elvytysohjeet
  - Muista puhelin mukaan!
4. TÄMÄ TILA TARKISTETTU/TYHJÄ -lappuja (soveltuvat myös tulipalotilanteisiin) kannattaa kiinnittää tilojen oven pieleen, siten että tekstin voi kääntää näkyviin, kun tila on tarkistettu.
5. Lähietsintäharjoittelussa on hyvä harjoitella olevansa todenmukaisessa tilanteessa ja keskittyä:
  - Mistä löydän etsintää varten tarkoitetut varusteet?
  - Mihin lähdän etsimään?
  - Kehen pidän yhteyttä etsinnän aikana?

6. Henkilöstö kerää ennakolta ja päivittää ajan tasalle tietoa huoltajilta lapsen löytymisen kannalta merkityksellistä tietoa: lapsen toiminnasta, käyttäytymisestä, tavoista, mieltymyksistä, tottumuksista ja tuntomerkeistä. Huom! **Daisyssa oltava ajantasainen ja tunnistettava kuva lapsesta!**

### LÄHIETSINTÄ:

1. Lapsen kadotessa ensimmäisenä tarkistetaan varhaiskasvatusyksikön sisä- ja ulkotilat huolellisesti – tiedota työkavereita, että etsin ko. lasta.
2. Välittömästi, kun lapsen katoaminen varmistetaan, tulee varhaiskasvatusyksikön esimiehelle ilmoittaa asiasta!
3. PYSYTÄÄN RAUHALLISENA JA PYRITÄÄN VÄLTÄMÄÄN PANIIKIN SYNTYMISTÄ!
4. Valmistaudutaan lähietsintään ja jakaudutaan ripeästi tehtäviin:
  - lapsen ryhmän oma aikuinen on **etsinnän vastuuhenkilö**:
    - Tee omasta puhelimesta katoamisilmoitus hätäkeskukseen 112:
      - kadonneen lapsen nimi, tarkat tuntomerkit sekä tiedot katoamishetkestä
      - Hätäkeskus on yhteydessä tähän numeroon ja puhelimen on oltava vain viranomaisyhteydenpitoon käytössä lähietsinnän aikana.
    - Vastuuhenkilö pysyy päiväkodilla!
    - Vastuuhenkilölle on kuljettava ajantasainen tieto lähietsinnän kulusta muun kuin oman puhelimen yhteyden kautta!
  - **Etsinnän johtaja** (useimmiten yksikön esimies, mutta tarvittaessa muu):
    - Käynnistä lähietsintä ennalta sovitun ja harjoitellun mukaisesti: Lähimaaston etsijät jakautuvat sektoreittain lähimaastoon etsimään, hoidossa olevien lasten hoitajat valvovat muita lapsia, sisä- ja ulkotilat tarkistetaan (merkitse tarkistettu tila tarkistetuksi).
    - Ota yhteyttä huoltajaan/huoltajiin ja huolehdi huoltajien ajantasaisesta tiedottamisesta! Kadonneen koti on tarkistettava mahdollisimman pian: pyydä huoltajia kotiin siltä varalta, että lapsi saapuu sinne. Tarkista lapsen löytymisen kannalta olennaista tietoa huoltajilta mm. viimeaikaisista mielenkiinnon kohteista.
    - Tiedota varhaiskasvatuksen päällikköä lähietsinnän käynnistymisestä
    - Varmista, että varhaiskasvatusyksikköön jää riittävästi henkilökuntaa, tarvittaessa siirrä henkilöstöä avuksi toisesta yksiköstä.
    - Huolehdi, että ajantasainen tieto kulkee etsijöiden ja vastuuhenkilön välillä.
    - Päivystä ja organisoi tilannetta sekä tiedota etsintöihin osallistuvia:
      - Tarkista sektorit, kirjaa siellä etsintää suorittavan nimi ja puhelinnumero, pidä kirjaa siitä, mitkä alueet on jo etsitty
  - Poliisi antaa lisäohjeet ja tekee ratkaisut siitä, kuinka etsintää jatketaan ja kutsuu tarvittavat tahot etsintään. Siihen saakka, kun poliisi on paikalla, etsinnän vastuuhenkilönä toimii hätäkeskukseen soittaja. **Hän pysyy yksikössä koko etsinnän ajan!**
  - **Yksikköön jäävä henkilökunta** vastaa muista lapsista
    - ohjaa lapset sisätiloihin ja huolehdi lasten rauhoittamisesta tilanteessa, pysy itse rauhallisena ja jos mahdollista lukitse ovet.
    - Lähietsinnän aikana muiden lasten hakutilanteessa huoltajille kerrotaan lyhyesti, että kyseessä on lähietsintätilanne ja että, siitä tiedotetaan myöhemmin tarkemmin välttämällä paniikin syntymistä.
    - Jos huoltajissa on henkilöitä, joille lähietsintä tai alue on erityisen tuttu voi huoltaja osallistua etsintään etsinnän johtajan ohjeiden mukaisesti. Jos lapsi haetaan, tärkeintä on huoltajan huolehtia oman lapsensa turvallisuudesta.
5. Lapsen löytyessä ilmoitus heti hätäkeskukseen ja vastuuhenkilön tietoon.

6. Tiedottaminen ja tarpeen vaatiessa tiedotusvälineiden kanssa tehtävä yhteistyö on katoamistilanteesta poliisin sekä varhaiskasvatusjohtajan vastuulla.

**KADONNEEN ETSINTÄ** toteutetaan etenemällä rauhallisesti ja tarkkaavaisesti sekä huolellisesti

1. Etsintään osallistuville voi antaa puhelimesta kuvakaappauksena lapsen kuvan tunnistamisen avuksi, lapsen löytyessä välittömästi ilmoitus katoamistilanteesta vastaavalle henkilölle ja hätäkeskukseen!
2. Ota itsellesi puhelin mukaan ja anna sen numero vastuuhenkilölle/etsinnän johtajalle, ota mukaan myös varusteita mm. kynä ja paperi. Varmista, että sinulla on etsinnän johtajan puhelinnumero ja numero, josta tavoittaa vastuuhenkilön (ei viranomaislinjan)!
  - a. Tarkistetaan päiväkodin sisä- ja ulkotilat – tarkistettut tilat merkitään ”tämä tila tarkistettu/tyhjä” -lapuilla. Katsotaan silmämääräisesti niin kauas päiväkodin piha-alueelta kuin voi nähdä
  - b. Kysy vastaantulijoilta havaintoja kadonneesta lapsesta ja anna tuntomerkit lapsen havaitsemiseksi
  - c. Havainnot ja kellonajat havainnoista tulee merkitä etsinnän edetessä ylös!
  - d. Viranomaiset tekevät rakennusetsinnät ja jos mahdollista etsintää olisi hyvä tehdä pareittain.
  - e. Kun oma sektori on tutkittu, palataan vastuuhenkilön/etsinnän johtajan luo, joka antaa lisäohjeet
  - f. Etsintä jatkuu siihen saakka, kunnes lapsi löytyy tai poliisi ilmoittaa etsinnän päättyvän. Muista tiedottaa havainnoista ja lapsen löytymisestä etsinnän johtajaa!

### **KATOAMISTILANTEEN JÄLKIHOITO**

Katoamistilanteen selvittyä järjestetään tarpeellinen jälkihoito. Katoamistilanteessa mukana olleille tulee järjestää mahdollisuus psykososiaaliseen tukeen. Tukea tulee olla saatavilla lapselle itselleen sekä yksikön muille lapsille, huoltajille sekä yksikön henkilöstölle. Lähietsintää johtava poliisi antaa jälkihoidosta tietoa henkilöstölle ja huoltajille. Apua saa soittamalla Siun Soten sosiaalipäivystykseen puh. 013 330 9002, henkilöstön debriefingia voi pyytää työterveyshuollosta.

Jälkihoidossa on suositeltavaa käsitellä katoamistilannetta myös koko lapsiryhmän kanssa heidän ikätasolleen sopivalla tavalla. Myös muun lapsiryhmän huoltajia on hyvä tiedottaa tapahtuneesta yleisellä tasolla.

### **KATOAMISTILANTEEN JÄLKIARVIOINTI**

Katoamistilannetta ja toimintaa tilanteessa on tarpeen jälkiarvioida yhdessä varhaiskasvatusyksikön henkilöstön kanssa esihenkilön johdolla. Arvioinnissa käydään läpi:

1. Tapauksen kulku: miten katoaminen pääsi tapahtumaan ja miksi?
2. Etsintätoimenpiteiden vaiheiden läpikäyminen: Missä onnistuttiin? Havaitut puutteet? Läpikäydään vaihe vaiheelta tapahtumien eteneminen
3. Kehittämistarpeet: miten välttäisimme jatkossa vastaavan tapahtuman, missä olisimme voineet toimia paremmin ja onko lähietsintäsuunnitelmaa tarve päivittää tapahtuman johdosta?

Arvioinnissa ilmenneet mahdolliset puutteet huomioidaan ja kehittämistarpeet päivitetään lähietsintäsuunnitelmaan. Henkilöstö tulee perehdyttää aika ajoin lähietsintäsuunnitelmaan ja tarvittaessa ohjeiden päivittämisestä tiedotetaan huoltajia.